

Päivystyksessä tarvitaan tuntosarvet ja puhelahjoja

Koskaan ei tiedä, kuka astuu sisään. Fyysisen ja sanallisen väkivallan uhka kulkee osana päivystäjien työtä.

TEKSTI JAANA AHLBLAD KUVAT MIKKO KÄKELÄ

– Eräissä keskussairaaloissa koin päivystäjänä uhkaavan tilanteen, kun humalainen potilas heilutti nyrkkejä ja uhkasi lyödä. Tilanne rauhoittui vasta poliisien saavuttua. Tuntosarvia tarvitaan myös terveyskeskuksessa. Päihde-ongelmainen ihminen saattaa olla arvaamaton, vaikka vaikuttaisi olevan selvin päin. Yksin suljetun oven takana täytyy pysyä valppaana.

VS. ERIKOISTUVA LÄÄKÄRI
JUHO-ANTTI RISSANEN

– Koemme väkivallan uhkaa ajoittain. Työ vaatii tarkkailua ja ennakoimista. Tilanteista selviää useimmiten puhumalla, provosoitua ei saa. Niin sanotut tavalliset ihmiset räiskähtelevät, jopa kiroilevat, kun heidät pyritään ohjaamaan oikeaan hoitopaikkaan. Jos solvauksia jäisi miettimään, ei tätä työtä voisi tehdä. Turhautumista aiheuttaa se, etteivät monet tunnu enää tietävän tai välittävän, miksi päivystys on olemassa.

TRIAGEHOITAJAT MARITA LEHTINEN JA
AULI JURVANIEMI

Suomen suurimpiin päivystysyksiköihin kuuluva Akuutti24 hoitaa noin 8 000 potilasta kuukaudessa.

Potilas huitaisee **Liisa Kokkosta** kasvoihin. Nuori päivystäjä menee hämilleen. Ei ollut oikeaa syytä kirjoittaa sairauslomaa, joten Kokkonen ei sitä suostunut kirjoittamaan. Esimieheltä ei sympatiaa heru. ”No mitäs et kirjoittanut todistusta”, hän toteaa. Asia on sillä kuitattu.

Nyt parikymmentä vuotta myöhemmin ylilääkäri Liisa Kokkonen pitää työturvallisuutta ahkerasti esillä. Kokkosen johtamassa ja perustamassa lahtelais-

sa Akuutti24-päivystyksessä ei kirjoiteta todistuksia kenenkään pakottamana. Reseptejä ei kirjoiteta lääkkeille, joilla on myyntiarvoa kadulla.

Tiukka linja on tiedossa, joten päivystyksessä asiaa ei tarvitse usein toistaa. Jos uhkaavia tilanteita tulee, niistä keskustellaan henkilöstön kanssa niin kauan, että ne eivät enää vaivaa mieltä.

Suomen suurimpiin kuuluvaan yhteispäivystyskeskukseen Akuutti24:ään saapuu uusi potilas keskimäärin viiden minuutin välein. Vain hyvin pieni

osa käyttäytyvä väkivaltaisesti. He ovat yleensä humalassa tai huumeissa, taustalla voi olla myös psykiatrinen sairaus.

Ambulanssi tuo viidenneksen asiakasta. Jos kyydissä on aggressiivisesti käyttäytyvä henkilö, vartija pyydetään mukaan. Jos kyse on vaikeasti psykoottisesta potilaasta, päivystävä lääkäri voi tehdä tutkimuksen ambulanssissa sairaalatilojen rauhoittamiseksi. Päivystysosastolla joudutaan turvautumaan lepositeisiin hyvin harvoin. >

– En ole kokenut päivityksessä fyysistä väkivaltaa, herjauksia olen kuullut sairauden tai päihteiden takia sekavilta potilailta. Kolmen vuoden aikana olen kolme kertaa pyytänyt vartijan paikalle. Työskentelin aiemmin Pietarissa neurologina. Siinä tehtävässä väkivallan uhkaa aiheuttivat vastaavat asiat, muistisairaudet ja alkoholidelirium.

AKUUTTILÄÄKÄRIKSI ERIKOISTUVA
DENIS GERASIMENKO

– Olen päässyt vähällä. Keskustelemalla näkee, mihin suuntaan uhkaava tilanne on kehittymässä ja mihin sitä pitää ohjata. Vain pari kertaa minuun on tarrattu kiinni – muistisairas vanhus, ymmärtämättömyyttään. Humalainen riehujia saattaa aamulla pyytää anteeksi käytöstään.

AKUUTTILÄÄKÄRIKSI ERIKOISTUVA
HANNE NIVALA

APUA TAVALLA TAI TOISELLA

Kaikki päivityksessä työskentelevät ovat kasvattaneet tuntosarvet, joilla arvaamattomia tilanteita voi ennakoida.

Triagehoitajat ovat aallonmurtajia, lääkärin kohtaavat väkivallan uhkaa heitä vähemmän. Akuutti24:ssä helmikuuisena lauantaina haastatellut lääkärit ja hoitajat pitävät uhkaa pienenä mutta vääjäämät-

tömänä osana päivitystyötä eivätkä ole turhautuneita humalaisten uhoamisiin. Jokainen, joka apua tarvitsee, sitä myös saa. Asenne kuuluu ammattietiikkaan.

Ylilääkäri Liisa Kokkosen mukaan lääkärin kannalta hankalin potilas ei ymmärrä, miksei saa haluamaansa ja ilmoittaa sen jälkeen tietävänsä, missä tämä asuu.

– Riehujia rauhoitettu yleensä puhumalla. Jos lääkäri kokee, että on vaarassa provosoitua suunsoitosta, hän voi pyytää kollegaa jatkamaan potilaan kanssa.

VARTIJA KUULUU HOITOTIIMIIN

Liisa Kokkosen arvion mukaan väkivallan uhka Lahdessa ei ole lisääntynyt,

Hälytinalaiteella saa kanto- ja nostoapua tai vartijan nopeasti paikalle.

KEINOJA PÄIVYSTYKSEN RAUHOITAMISEEN

- › Tiedot yksikön pelisäännöistä näkyville
- › Vartijoiden läsnäolo
- › Omaisten lukumäärän rajoittaminen
- › Ei reseptejä PKV-lääkkeille
- › Psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto
- › Lisää käytännön vinkkejä tutkimuksesta Keinoja työväkivallan ennaltaehkäisyyn ja hallintaan ensiapu- ja päivystysyksiköissä. Sanna Anttila, Johanna Pulkkinen ja Jouni Kivistö-Rahnasto, Tampereen teknillinen yliopisto 2016.

vaikka potilasmäärät ovat kasvaneet, vaan tilanteiden leimahtamista on pystytty ehkäisemään entistä paremmin.

Henkilöstön turvallisuuteen kiinnitetään Akuutti24:ssä paljon huomiota. Jokaisella on työvuorossa hälytín, ja heidän tarkka sijaintinsa tiedetään jatkuvasti. Vastaanottohuoneissa on poistumistiet, ja tietokoneilla voi tehdä nopean hätäil-

moituksen. Ulko-ovien lukitsemista öiseen aikaan mietitään parhaillaan.

Vartijat ovat työyhteisön kiinteitä jäseniä, osa hoitotiimiä ja mukana kuukausikouksissa. Hoitajia ja lääkäreitä koulutetaan säännöllisesti erilaisilla teemoilla. Turvaa ei voi liikaa korostaa. ●

– Vartija on joskus punainen vaate heille, jotka ovat useammin tekemisissä poliisin tai järjestyksenvalvojan kanssa. Yleensä hoitaja kohtaan aggressiiviset potilaat rauhoittuvat heti vartijan nähdessään. Joskus vartijoille ladellaan hävyttömyyksiä ja uhkailuja, pieniä iskujakin tulee. Kättä pidempää asetta asiakkailla tavataan erittäin harvoin. Levottomimpia aikoja ovat viikonloput ja maanantaiaamut.

JÄRJESTYKSENVALVOJA JUHA MÄNNIKKÖ